

ורב יעבוד צעירי" — אלעמאל,
 אוי געפינט מען אויך דערנאָר ביי די
 ברכות יצחק ליעקב, אָז ער האָט אים
 געבענשט "הוה גביר לאויר גי" אוי
 דערביי ניט גערמאָנט קיין תנאי
 והגבלה¹⁵ (אז דאָס וועט חל וזין נאָר אין
 געוויסע זמנים וכיו"ב).

ביז אַז מוזאָ טעמא האָט יצחק גע-
 זאָגט צו עשו"ז, "מה תועלת לך בברכה
 אם תקנה נכסים שלי הם... ומה שקנה
 עכד קנה רכ"י¹⁶ — סאיז נאָר וואָס
 "וה" כאשר תריד" (כשיעברו ישראל על
 התורה) אין "ופקדו עולו מעל
 צואר"י¹⁷; ד.ה. אויך אין דער צייט פון
 "אשר תריד" וועט ער ניט קענען האָבן
 די ברכות, זייענדיק אויך דעמאלט אַז
 עכד צו יעקב'ן, ניט מער וואָס בפועל
 וועט ער דעמאלט קענען פון זיך אַר-
 וואַרפן דעם עול פון זיין עבדות¹⁸.

ג. עפ"י ווערט אַבער שווער וואָס
 דער פסוק זאָגט "ואלה המלכים אשר
 מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לפני
 ישראל" — וואָס די תורה דעצייעלט דאָ
 ווי אַזוי סאיז מקייים געוואָרן דער ענין
 פון "ולאום מלאים אמץ... כשזה קם זה
 נפל וכו'", אַז די מלך אדום, מלכו גר
 לפני מלך לפני ישראל, און נאָכ-
 דעם ווען, מלך מלך לפני ישראל אין
 — ביטל מלכות עשו במימהם¹⁹.

14 שם כ, כט.

15 וייל שגם להרשיע ישה עה"פ (שם, כח)
 מטל השמים — אם רואי כו" — היז רק טעם שלא
 יתן כל (לעקב), אבל אין זה טעם לשנות עשו
 "גביר" כו, ולהעיר מפני יקר ואה"ה תולדות שם.

16 פרישי שם, לו.
 17 שם מ וברשי.
 18 ומתורץ עפ"י מה שהקשה חש"פ שם, שלא
 נמצא שנתן יצחק ליעקב הברכות על תנאי.
 19 רשי" עה"פ שם, וראה מפרשי רשי"י.

וישלה ה

און אויך קיין איינעם פון זיי שטעלט זיך
 רשי"י ניט אָפּ און נאָכמערי: ביים לעצטן
 מלך אין דער פסוק י מוסיף (ניט נאָר
 "ישם עירן פער", נאָר) אויך "ישם אשתי
 מהיטבאל", און דערצו אויך נאָר פרטים
 — "בת מטוד בת מי דהב", און רשי"י
 באַוואָרנט ניט פאַרוואָס מ'דאַרף האָבן
 אַזויפיל סימנים אויך אין מלך: [ער
 זאָגט נאָר דעם טייטש פון "מי דהב"י].

אין פון דעם מובן, אַז ע"ד הפשט אין
 דאָס מלכתחילה קיין קשיא ניט (ווייל
 דוד הכתוב אין צו מוסיף זיין פרטים
 וסימנים¹⁰) — היינט פאַרוואָס שטעלט
 זיך רשי"י אָפּ דווקא אויך, מבצרה?

ב. וועט מען דאָס פאַרשטיין
 בהקייים הכיאר אינעם פסוק וואו עס
 ווערט אנגעזאָגט וועגן גדלות (מלכות)
 פון אדום וישראל¹¹, "שני גוים כבטנר
 ושני לאומים ממעיר יפרדו ולאום
 מלאום יאמץ ורב יעבוד צעירי" —

וואָס אויך "ולאום מלאום יאמץ" אין
 רשי"י מפרש "לא ישוו בגדולה כשזה קם
 זה נפל וכו'", אַבער אויפן סיום הפסוק

7 פסוק לט.

8 אף שבבי עה"פ דריש כולם — מזה מוכח
 שלא נותן רשי"י לפרש טעם החתאים כו, והלא
 כמ"ש בדברי דוד שם ז"ל, הלא דונל לפרש
 מפרשיש"י.

9 והטעם י"ל שהוא רק כדי להסביר מה שאש
 אחד נכרא בב שמתו, ואכ"פ.

10 ישעי סימנים אלה ברור יותר ע"ד מי
 המדובר, ועל אש שאנו מפורטים כי אש ע"ד
 אחד בשם וסימן אחד זה — מוסיף הכתוב עוד סימן
 כ"י, או כדי להדגיש שבחוב וכיו"ב, ראה בראשית ב,
 יא"ב, ובכ"פ.
 11 תולדות כה, כג.

א. איינער פון די מלכים, אשר מלכו
 בארץ אדום לפני מלך מלך לפני
 ישראל¹, אין — "יוב כו ורה
 מבצרה", שטעלט זיך רשי"י אויך די
 ווערטער און אין מפרש: בצרה מעיר
 מואב היא שנאמר ו על קריית ועל
 בצרה וגו, ולפי שהעמידה מלך לאדום
 עתידה ללקות עמהם שנאמר⁴ כי זבח
 לה בבצרה.

וואָס אין נוגע צום פשט פון דעם
 פסוק אַז, מבצרה אין "מרי מואב"?

מפרשיש"י: לערנען, אַז דערמיט פאַר-
 ענטפערט רשי"י פאַרוואָס דער פסוק
 דאַרף בכלל דעצייען פון וואָנעט ער
 אין (מבצרה)? — אַז דאָס אין כדי צו
 מודיע זיין ש'עמידה (בצרה) ללקות
 עמהם" דערמאָר וואָס "לעמידה מלך
 לאדום".

אַבער די הסברה איז לכאורה, ניט
 פאַרשטאַנדדיק ומספיק, ווייל:

א) הא גופא קשיא — וואָס אין דאָ
 נוגע צו וויסן אַז "עוידה ללקות
 עמהם" ? וכפרט אַז דאָ ועדט זיך ניט
 בכלל וועגן דעם זמן ווען אדום אין
 לוקה (לע"ל).

ב) וועיקור: ביי יעדן פון די אייטע-
 רעכנטע מלכי אדום (אויטער איינעם)
 אין דער פסוק מציינ דעם מקום מוצאי,
 לוקה (לע"ל).

1 פשטנו לר, לא.

2 שם לז.

3 ירמי מת כד.

4 ישעי לר, י.

5 דברי דוד (לחז"ל), וראה גם שפ"ח.

6 י"ל כו אף אם יקא הכי במסמנא (שוד' ח"ט

ע 3670, ועד"ג.

12 ביי עה"פ, תיב"ע עה"פ וע"ד.

13 וראה גם ריב"א ופנען רוא שם (ושל"ה מנח,
 אף דורכ עבוד צעיר וה"ע תמיד, ביכה התיימת
 לעולם, וראה גם חת"ם עה"פ שם.

דערמאנט נאָר פון תמוז און "גמרא" פון דעם פסיק, וטבה גדול בארץ אדום²⁹ — אין ביי דער רא"י גיט רש"י ניט צו דעם ווארט "גמרא"³⁰ 1 ויש לומר דעם ביאור אין דעם:

פון המשך הפסוק, ובה ליה בבצרה וטבה גדול בארץ אדום" קען מען גאר נאָר זען דער ארייטליכע ווארט "רא"י לסתור צו לכאורה ארייטליכע ווארט "בצרה" אין מער פירוש רש"י (אז "בצרה" אין דערמאנט נאָר מואב" אויף ווערט דאָ דערמאנט נאָר דערפאר וואס "עתידה ללקות" צו זאמען מיט אדום) — ווייל עס האָט דאָ קיין אָרט ניט צו דערצייילן פריער וועגן דעם עונש הטפל ומטוב — "ובה ליה בבצרה" אויך דערנאָך (מוסיק זיי) וועגן דעם עיקר וסיבה — "וטבה גדול בארץ אדום".

מען קען פארענטפערן (בדוחק ע"כ) — און אזוי וועט מען מיין איינפלינגען לויט רש"י — אז דער "ו" פון "וטבה גדול גמרא" איז ניט קיין "ו" המוסיף (וואָס דאָ ווערט שווער כנ"ל), נאָר א "ו" המפסיק י. וויבאלד אָבער אז נפשטות איז פון המשך הפסוק א קשיא אויף פירוש רש"י, ברענגט עס רש"י ניט אפילו בדרך רמז דורך א "גמרא".

1. איינע ענין הגמל — אז לויט רש"י איז "ורב יעבוד צעיר" געזאגט געוואָרן אויף אלע זמנים — קען מען פארעגן א קשיא פון התחלת הסדרה:

(29) וכדפי' ב' דרש"י מוסיף, גמרא, ונכמה כתיב רש"י מביא בפירושו טוים הכתוב, וטבה גדול בארץ אדום".

(30) ופירט שגביר עדיף מוסיף, גמרא — אר שולשו' נביר שם הוא (לא מלשו' רש"י), ללקות נוסחה, כ"א. אין לי עסק אלא עם בצרה".

(31) אלא שמ"ע יש רא"י ש'עתידה ללקות עומת' מהו שכתבו יחד, ולהעיר נביר שם: אין לי עסק בר אר' כתיב, אפי' כתיב.

צייילן די שיחות פון בצרה צו אדום, נאָר צו מסביר זיין פארוואָס בצרה ווערט דערמאנט כ"ל צוזאמען מיט אדום (כאָטש אז זי איז מאַרץ מואב), ווייל "עתידה ללקות עומת" — ווערט פארענטפערט נאָר א דייק אין דעם פירוש רש"י:

אויך דער רא"י אז "בצרה מערי מואב היא" ברענגט רש"י די ווערטער פון פסוק "ולע קריות ועל בצרה (צונעבנ-דיק) גמרא", און אין דער צווייטער רא"י (אז "עתידה ללקות עומת" ברענגט ער נאָר די ווערטער "כי זכח ליה בבצרה" (אָ א "גמרא") — ולכאורה אפי'א מסמברא:

צוליב דער רא"י אז "בצרה מערי מואב היא" זיינען גענוג די ווערטער "ולע קריות ועל בצרה" אליין²⁶ — אז כשם ווי "קריות" איז פון די ער מאַרץ²⁷, אזוי אויך²⁸ איז (וועל) בצרה" — מערי מואב (און דער המשך הפסוק — "ולע כל ערי ארץ מואב" (וואָס רש"י איז מריז' מיט "גמרא") איז נאָר אַ חוספה אין דער רא"י].

דאָקעגן די רא"י אז "בצרה" איז עתידה ללקות נוסחה" (צוזאמען מיט אדום) איז [ניט פון די ווערטער "כי זכח ליה בבצרה" אליין, וואו אדום ווערט ניט

(26) וכדפי' א ו' וירד כתיב רש"י יחזא "גמרא".

(27) וכתיב בפירוש ישרי שם.

(28) עומת ב. ב.

כריות".

אבל אין להקשות דרש"י דה"ל לרש"י לחתום התחבת שלחן, (וועל בצרה) ועל כל ערי ארץ מואב שבתו מפורש דאריי ע"ד. ערי ארץ מואב (ולא רק ליהונו בגמרא) — כי אז ה"י פקום לסעוד ז"ל, ועל כל ערי ארץ מואב ה"י ע"ד נ"ס ע"ד, ועל בצרה" לא נכלל בכל ערי ארץ מואב".

(ראשי משפחות) בני עשוי²². (ב) בכמה מקומות איז גביאים²³ ווערט "בצרה" דערמאנט ביישיכות צו ארץ אדום, וואָס דערפון איז משמע, אז "בצרה" איז אַ שטאַט אין ארץ אדום²⁴?

דערפאר פון רש"י באוואָרענען "בצרה מערי מואב היא" [און ברענגט דערפון אַ רא"י מוכח — "שאמר ועל קריות ועל בצרה גמרא", וואָס די אלע דאָרט אויסגעקענטע שטעט זיינען פון ארץ מואב²⁵, און ווי דער פסוק איז דאָרט מטיים "ועל כל ערי ארץ מואב גמרא"]

און דאָס איז אויך אַ הוכחה אז יוכב (ב) זיך איז ניט פון די בני עשו (וואָרעם ער שטאַט פון ארץ (וכמילא פון די בני) מואב). אויך דאָס וואָס מען געפינט בכמה מקומות אז בצרה ווערט דערמאנט אין צוזאמענגעזאגט מיט אדום — איז רש"י דאָס מסביר בהמשך פירושו "ולפי שהעמידה מלך לאדום עתידה ללקות נוסחה" וכ"ו: און דערפאר, אין די ערטער וואו עס רעדט זיך וועגן דער פורעניג וואָס דער אייבערשטער וועט ברענגען אויך אדום, ווערט דאָרט אויך דערמאנט "בצרה" וויבאלד אז "עתידה ללקות עומת".

ה. ע"פ הגמל, אז מיט די ווערטער "ולפי שהעמידה... עתידה ללקות עומת" מיינט רש"י [ניט סתם צו דער-ללקות עומת".

(22) פירשטו שם — יג. טו (וכרש"י). יד.

(23) ישעי' טו. א. ירמ' טו. ג. שם. כב. עומת א. יג. — וראו רש"י (גור'ו) ותיב שהוא שם עיר (ולא מלשו' מובא).

(24) כתיב הומוכז רבוי עדיף ואלה המלכים. במגד"י שם. וראה פירוש כ"י כאן.

(25) שכל הקאפיטל (ידמ"ז) מדובר ע"ד מואב. ע"י"ש.

ויבאלד אז "ורב יעבוד צעיר" און "היה גביר לארץ" איז אז ענין תמרי בנוגע צו אישים פרטים, אפילו אינעם זמן פון "תוריד... ופרכת גמרא" (וכ"ל) — ווי קומט עס אז די בני עשו האָבן געהאט מלכים אין זייער זמן פונעם אויך ווי בני ישראל אין זייער זמן, אָן קיין חילוק אין וועלכע עס זאל זיך אַרײַס-זאָגן דער "היה גביר לארץ" אין אלע זמנים [וכ"ל אז "היה כאשר תרד" אין נאָר "ופרכת עולי" — בלויז הערד השעבד בפנות, אבער ניט אז עשו זאל זיין "גביר" און מלך?]

אויך דער ביאור אין דעם: די פרישה אליין באוואָרענט עס דורך צוגעבן ביי יעדער פון די מלכי אדום דעם מקום אָדער שטאַט פון וואָנעט ער שטאַמט — וואָס די אלע ערטער זיינען ניט פון ארץ אדום²⁶. דערמיט איז די תורה מדריש, אז די מלכי אדום קומען אַרײַס ניט פון בני עשו, נאָר פון אַדונו'ס (מדינות און כמילא פון אַדערע) אומות.

ד. אויך דעם ביאור איז אָבער דאָ אַ סתירה פון יוכב בן זרח מבצרה — וואָס עס איז משמע, אז דער מלך יוכב איז יונ געווען פון בני עשו — וואָרעם — (א) "זרח" זי איז איינער פון די "אלופי זרח" וואו רד"ק ופירושו עדיף ואלה המלכים. אמר פלי"ר. א. מ"ג ח"ג פי"ג. ואלה המלכים. ווי ע"ד שם. ונבמד"ר (פי"ד). וראה אר"בנאל פירשטו שם ח"ל"ק דג' מהם ה"י מנ"י אדום והשאר — משאר קומות ה"י ומשאר אומות".

(26) ע"פ המבוא בפנים מוורין זה שהעתיק רש"י שכתבו המחיל גם התורה "יוכב בן זרח" — כי התורה ש' שבתו רק תוכה "מבצרה" — כי התורה ש' בוכתבה היא גם מובנה בן זרח" כנפנים וגם "יוכב" (לי עשוה נבחה) מילין לעשו שיה' אזמני — שופר דמים (פירש"י תולדות כתי' כתי).

(27) ע"פ המבוא בפנים מוורין זה שהעתיק רש"י שכתבו המחיל גם התורה "יוכב בן זרח" — כי התורה ש' שבתו רק תוכה "מבצרה" — כי התורה ש' בוכתבה היא גם מובנה בן זרח" כנפנים וגם "יוכב" (לי עשוה נבחה) מילין לעשו שיה' אזמני — שופר דמים (פירש"י תולדות כתי' כתי).

(28) כתיב דפוס מסתות — ירח.

והיט נדחה דער רע און הוישר און עס ווערן נחברר און נמעלה די נעצות קדושה וואס זיינען דא אין אים: א צווייטער אופן איז — „בדרך התלבושה“: דער „מברר“ לאזט זיך אראפ „למקום המתברר“, און נאכמעל, ער איז זיך מתלבש, בלבוש המתברר, און דורך דער התעסקות מיט אים איז ער מהפך דעם רע לטוב.

און יעדער פון די צוויי אופנים האט איר זיך א מעלה לגבי דעם צווייטן: בננוגע דעם סברד — איז דא א יחרוז אין ערשטן אופן אין דעם, וואס דער בירור איז ניט פארנונדן מיט א ירידה פון מברר, היינט אז דער בירור איז באופן אז ער שטייט בהבדלה פונעם מתברר: משאכ"א אין צווייטן אופן, איז דאך „המתאבק עם כר"י“ — דער מברר מוז שטיין אין א ירידה לגבי זיין פריער-דיקער דרגא, ביז דאס קען אפילו גורם זיין א חסרון אין אים.

בנוגע צום מתברר, אבער, איז פאר-קערט: אין ערשטן אופן, וויבאלד אז דער בירור קומט גאר דורך דעם „גילוי אור“ און ווערט ניט אויפגעטראן אין דעם מתברר מצד עצמו — איז דער בירור בדרך דחי וביטול: משאכ"א אין צווייטן אופן, וואס דער „מברר“ איז זיך מתעסק, בדרך התלבושה, איז דעם מתברר במצבו ובחינתו, פועל ער אויך דעם מתברר גופא, אז ער במח"א אויף זאל ווערן אויס מנגד און העלם והסתור אויך קדושה.

ט. דער תכלית הכוונה אין דער עבודה פון תורה ומצוות איז דאך — „התורה ניתנה“ לעשות אלוט בעולם⁴⁸, דער תוכן פון שלום אמתי

און דערמיט איז מען מבאר וואס יעקב האט געשיקט „מלאכים לפניו אל עשו גוי“ און געזאגט „כה תאמרון לאדוני גוי כה אמר עבדך יעקב גוי“ (ועד"ז דעם „דורות“ וואס יעקב האט גע-שיקט עשו"י) — אז יעקב האט מיט דעם אלעם געמיינט (בעיקר) דעם שורש פון עשו, וואס איז הנסכר פון יעקב"י. וויבאלד אבער אז דער מדרש זאגט אז דערמיט האט זיך יעקב תשפיל גע-ווען פאר עשו"י למטה (און איז דער-פאר נענט געווארן) — דארף מען זאגן, אז אויך דער פירוש (אז יעקב האט גע-שיקט די מלאכים ודרוון כו"צ עשו"י דא לסטה) איז אויטענטאלטן (אויך) ע"פ פנימיות הענינים⁴⁶.

ת. איז דער באאר אין דעם: איז ניצחון הרע ובירור זיינען דא, בכללות, צוויי אופנים: אייז אופן איז דורך „גילוי אור“: דער „מברר“ איז ממשיך אויך דעם מתברר אז אור גדול נעלה פון קדושה, און דורך דעם וואס דער אור לייכט בחוקף,

46) וכי הפירוש בחייה שם (סעיף יא) בהשתחוותה של יעקב לעשו. א. משה למעלה לשוש עשו, וב למעלה למטה שהשפיל א"ל למטה מטה בעקום המתברר בחי עשו למטה לבדו ולהעלות כל הטוב בו, עשו באור. ויש לומר, שעד"ז הוא בנוגע להבטא בחי"א וחיה שם, דשילוח המלאכים הי' לשרש עשו — שאז"ל רק (כפי הגוהר משטות הלשו שם) מפי שייך סבר שעשו נחברר כבו, ולפי"ל אחרי שאמרו המלאכים שעדיין לא נחברר (מבואר בחי"א שם) שוב איז מקום להעליקא מיז לחיה בו — כי מביין שדאבות הן הן המרכבה הרי איז שייך סעודת אלעם וכל פעולותיהם הן אמיתית כו" — אלא שהוא עבודה ועין כפי ע.

ב. הענינים (ופירושים): א. שעשו נתפס וחזק (ממאם לפירוש הפשוט), ב. שנתעורר שרש עשו (הענין כו.

דארט ווערט דערציילט ווי יעקב האט געשיקט מלאכים צו עשו און ווי אנגע-זאגט „כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב גוי להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך“²²; ביז, ווי דערציילט דערנאך אין סדרה, אז עשו, וואס זיך געשיקט א „דורות“ צו עשו, האט זיך משתחוה גע-ווען פאר אים „שבע פעמים“ און אים אנגעווען כמה פעמים „אדוני“³⁴ (און זיך — „עבדך“³⁵) — וואס לכאוי איז דאס אלעס דער היפל פון „ורב יעבדך עעיר“³⁶?

אין מדרש⁴¹ געפינט מען טאקע אז ווייל יעקב האט געשיקט מלאכים צו עשו"י און אים געוואפן „אדוני“ רבו אים יעקב נענט געווארן: אבער, ווי גע-רעדט פיל מאל⁴², וויבאלד די אבות זיינען געווען א מרכבה צום רצון העליון „כל יסודות“⁴³, איז מוכן אז ביי זיי איז ניט שייך די מציאות פון רע ח"י ובמילא אויך ניט א חטא ח"י, און דאס וואס געוועטע ענינים זייערע זענען אייט ווי „חטאים“ איז עס ניט אין פשוטן זין פון חטא, ח"י:

און ווי מ'זעט עס טאקע אין דעם ענין גופא: הגם יעקב איז נענט געווארן פאר זיין אופן ההנהגה הנג'ל בשייכות צו עשו"י, ווי חז"ל זאגן — פונדעטוועגן, לערנט מען אפ⁴⁴ פון דער ההנהגה גופא, אז „מתניפין לרשיעים בעולם הזה מפני דרכי שלום“.

ז. אין חסידות⁴⁵ רעדט זיך, אז בשלשן איז עשו העכער פון יעקב"י (וואס דערפאר איז ער געווען דער כבוד בלידה), און דורך דעם וואס יעקב איז מברר בחי עשו איז אין יעקב"י מאר אז אור נעלה פון שרשו של עשו (וואס איז העכער פון שרשו של יעקב):

(41) ביז פעה"א. שם. יא. ועוד.
 (42) ראה לקי"ח ח"ה סעי' 63 ואילן.
 (43) תניא פכ"ג (בח"ב).
 (44) ל"ש פרשתו רמז קל"ג פד"א פל"ז.
 (45) הובא באה"ת פרשתו כרך י' תמצ"ב. כו.
 (46) תניא רמ"ז פרשתו.

אין דרך הפשט איז עס ניט קוין קשיא. ווארום מוה"דאך אז משנים „ששא .. נתלכלכלי בחטא“³⁷ האט יעקב מורא געהאט אז ס'וועט ניט מקיים ווערן די בפירושע חכמות פון ארבערשטן צו אים — „ואמה אמרת היטב איטיב עמך“³⁸ — האט ער על אחת כמה וכמה מורא געהאט אז ער ליב דעם וועט ניט מקיים ווערן די נבואה „ורב יעבדך עעיר“ וואס איז געזאגט געווארן לאטו (דורך שם³⁹).

עס איז אבער פארט ניט גלאטיק יי: וויבאלד אז די נבואה וברכה „הוה גביר לאחייך“ איז ניט פארנונדן מיטן תנאי „והי כאשר תריד גוי“ — ווייל אויך

(32) לב. ה. ג.
 (33) לב. ג.
 (34) שם. ה. יג. יד. טו.
 (35) שם. ה. יד.
 (36) וראה פריש"י לב. ה: הוה גביר לאחייך. לא תקיימתי כו. וראה רמ"ז קפה. א. ראב"ע (נעול) תולדות כו. מ.
 (37) פריש"י לב. יא.
 (38) שם. יג.
 (39) פריש"י תולדות כה. כג.
 (40) ולהעיר מהקמת הירמביים לפיהם (ר"ה) והולק השני; אבל שאמר חקביה לנביא להבטיח לפני אדם בנשורה טובה במאמר מחולט בלא תנאי אחז כו לא תקיימתי כו בעל ואי אפשר להיות כו.

אין דרך הפשט איז עס ניט קוין קשיא. ווארום מוה"דאך אז משנים „ששא .. נתלכלכלי בחטא“³⁷ האט יעקב מורא געהאט אז ס'וועט ניט מקיים ווערן די בפירושע חכמות פון ארבערשטן צו אים — „ואמה אמרת היטב איטיב עמך“³⁸ — האט ער על אחת כמה וכמה מורא געהאט אז ער ליב דעם וועט ניט מקיים ווערן די נבואה „ורב יעבדך עעיר“ וואס איז געזאגט געווארן לאטו (דורך שם³⁹).

עס איז אבער פארט ניט גלאטיק יי: וויבאלד אז די נבואה וברכה „הוה גביר לאחייך“ איז ניט פארנונדן מיטן תנאי „והי כאשר תריד גוי“ — ווייל אויך

(32) לב. ה. ג.
 (33) לב. ג.
 (34) שם. ה. יג. יד. טו.
 (35) שם. ה. יד.
 (36) וראה פריש"י לב. ה: הוה גביר לאחייך. לא תקיימתי כו. וראה רמ"ז קפה. א. ראב"ע (נעול) תולדות כו. מ.
 (37) פריש"י לב. יא.
 (38) שם. יג.
 (39) פריש"י תולדות כה. כג.
 (40) ולהעיר מהקמת הירמביים לפיהם (ר"ה) והולק השני; אבל שאמר חקביה לנביא להבטיח לפני אדם בנשורה טובה במאמר מחולט בלא תנאי אחז כו לא תקיימתי כו בעל ואי אפשר להיות כו.

בין צום בירור פון עשו וואָס וועט זיין
בגילוי לעמית לכא — „אשר אבוא אל
אדוני שעידי“⁵⁹ — ווען „לעיל מושיעים
בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה להי
המלכות“⁶⁰.

(משיות ש"ס ויטלז חסל"ג,
ד"ה ויטלז יעקב חסל"א)

המתברר וועלעכע איז פארבונדן מיט א
ירדה פונעם מבר, ביי אן עט ווערט
אין אים א חסרון —

און דאָס האָט זיך אַרײַנגעזאָגט
(בעצונג) אין דעם וואָס יעקב האָט זיך
משפּיל געווען פאַר עשר'ן⁵⁶ — און
דוקא דורכדעם פאַר עשר'ן⁵⁷ — כאַן
עשו זאָל זאָגן „ידי לך אשר לך, כאַן
הודה לו על הבכורה“⁵⁷, כולל די ברכה
פון „הוה גביר לאחריך“⁵⁸.

(56) ראה ת"ח שם סעיף א'

(57) ל"ג, ט וברשי"י.

(58) ראה הר"ש פרישטן (פסג, ב): יעקב
דומאר רוחי לגבי דעשו בנ"ו ולבתי ליתו עבד לו
וישליט עליי ויחסיים בי יעבורו עמי... לאומים
וגו'.

ידי. דאָס איז אויך דער טעם פאַר-
וואָס יעקב האָט זיך משפּיל געווען פאַר
עשר'ן (ניט נאָר לגבי שט"ש עשו, נאָר ווי
ער איז) למטה — אַזעל און סידעאַר זיין
„ורב יעבד צעיר“:

די שלמות הבירור פון עשר'ן איז,
ווען עשו מצד זיך איז „מודה“ און עט
דאַרף זיין „ורב יעבד צעיר“ — און כדי
דאָס אויפצוטאָן האָט געמוזט זיין (ניט
נאָר דער בירור בדרך „גילוי אור“, נאָר
אויך) די התלבשות המברר כלבשי

העלם, „ורב שלום“ הוא הבירור גדלות (שהוא גם
מנוח לקדושה).

ועפי"ש יע לכאך המשך הענינים בדי"ה יכל
בניד"רפ"ט... (בדודיש חתונה נסודיז קונסו ח"א)
שלאחר שמכא שם (פ"א) דח"ח מרבים שלום
בעולם, בכא (פ"ב) משיג, שבי שוב השלמות
הגו"ל, ומכא (פ"ג) דפס"ו זה קא על ונון הגמ"ח, ונ"י
נקי שלמות — אמה שעשתה שלום בתי ובני
עולמ" — כי הענין — מרבים שלום בעולם נעשה ע"י
הבירורים דומן הגלות דוסא (וראה בקצור שם).
וכוה יכו ג"כ מה שמכא שם ממדרש, אמרי"ם
למה אמת העולם לישראל עד מתי אחי נהרגים
ומתים על אליכם כי בוא אלינו כי מושיבין לנו
ישאל לאר"ה מה חזון בשלמות כ"י אלים יש כנס
כה לחת לנו מאתה המעלה שפסיו כ"י
— דלעארה: מכיון שהמדובר בבני כמ"ש
הכוללת העלוי שגורגים ומזיג על אלקים"
[וכמו שממשיך בהמאמר שם, שבו"י נקי אלקים"
למה שיהם חסדוים נפשו על קדושתו שמו ית"י] —
כי המספיק דומן הגלות צ"ל באופן כזה שמברר
הגלות עצמי, ולכן צריכים להשיב לאר"ה כ"י, שע"י
גם האר"ה, מסמכים" למספיק דבני.

י) וי"ל שער"ז הוא הפסוק בין הבירור זכנו
ובירור דעשו (שואו בחי' נבחרת קשות יתו מלכו
— דאח תיח שם פ"ט, אה"ה פוטחנו ולא, א'
והוא לקו"ת דאח (ל' ב) פ"י, ג"ד שלום" — ג"ר.
הוא עשו — שמכיון ריבו ופירוד דעשו ויכלל...
בחי' תיחוד האלקי'
*) לפי חשיבות שנה ויתורו שוב נמ"ר נילס
(דושו"ן מן, ט"ל א. סוד"א פ"ז, פ"ש"י טשפ"ס כא.
ו) ורח"ה ח"ב קמ"ב.

אין, אן דער מנגד ווערט נהפך און
מאכט שלום מיט אים, און ער"י איז עט
בנוגע צו „שלום בעולם“: דער עולם איז
א העלם אויף אלקות, און מען דאַרף
מאכט „שלום בעולם“ — אן וועלט זאל
נהפך ווערן לקדושה.

און דערצויער, כשם ווי חורה „נסעה
וירדה“⁵⁹ למטה, און זיך אנגעטאן⁶⁰ אין
ענינים פון „אילנא דטוב ורע“, כדי אז
דורך דער התלבשות ואל מען קענען
מברר זיין דעם טוב פון דעם רע⁶¹:

בין א-סאיז דאָ דער ענין פון „וכל
מלכויש אנאלת“⁵²: כדי עט זאל זיך
אויפשאַן דער פנימיות'דיקער ענין פון
„אנאלת“ — לשון גאולה — דער
בירור הקליפה (כמ"ש⁵³ „מי זה בא
מאדום ג' מבצה ג'“ לשון לבלוך, כבכול,
ענין פון „אנאלת“ לשון לבלוך, כבכול,
די ירידת השכינה אין מקום הקליפות:
אויך אויך ביי צדיקים (שדומין
לברוא'⁵⁴) און זיי זיינען (לפעמים) יורד
ממדריגותם און זיינען זיך מתלבש
כלבושי המתברר (ביי און אן אופן אז
דערנאָך דאַרף זיין א תיקון כ"י אויף
דער ירידה) — כדי צו דורכפירן די
כוונה עליונה פון „לעשות שלום
בעולם“⁵⁵.

(49) תניא פ"ד
(50) וראה תומא ע"ב, ב' ה"ל תי"ח לאר"ה פ"ד ה"ג.
וראה ד"ה עין במשפט הפדה תשל"ה (קונטרס
מאמרים ע' קנ"א) הערה 47.
(51) ראה בארובה — אה"ה פ"ט ב'י.
(52) ישעי' ס"ג, ג' וראה כ"כ ס"ה לאחותו
הבתולה — אה"ה אמרי, סו"מ תרכ"ז ותרל"ט.
(53) שם א'.
(54) במדבר' פ"י, ה' ועד.
(55) ועד"ז הירידה בגלות הוא כדי להפוך חושך
הגלות עצמי וייל שוה החידוש והעלוי בג"ר
שלים (בבניד' ע'ל, לעשות שלום בעולם) בעולם:
שלים, סתם הוא הבירור דעולם (— ר"מ) לשון